

SAYI 933 EKİM 2011 86.YIL FİYATI 5 TL

www.yesilay.org.tr

Yeşilay

Kumar: Kaybettiren Kazanç >>
Bir Toplumsal Olgu Olarak Kumar >>
Kumar Ve Şans Oyunlarının Ceza >>
Hukuku Boyutu >>
Kumar Bağımlılığı Ve Tedavisi >>
Bilinçaltına Giden Yollar >>
Tuz, Sirke, Yağ... >>
Dr. Nevzat KAYA >>
GASLAND >>
Gaziantep >>
Milli Piyango Okulları >>

"Kumar Bağımlılığı Kimin Suçu?"

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ

5 Mart 1920

Kurucusu

Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman UZMAN
Derginin Tesisi : 1924

Türkiye Yeşilay Cemiyeti Adına İmtiyaz Sahibi
Genel Başkan Av. Muharrem BALCI

Editör

Prof. Dr. İbrahim KELEŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Osman Baturhan DURSUN

Genel Yayın Koordinatörü
Av. Adalet CANLI AKBAŞ

Basın Danışmanı
Ali Yiğit

Haber ve Fotoğraf
Abdurrahman ÇINAR
Aybüke EKİCİ
Kadir Metin AKBAŞ

Reklam -Tanıtım Ve Org. Sorumlusu
Ferdinaz KOYUNCU
Zeynep DEMİRKIRAN

Yayın Kurulu
Av. Muharrem BALCI
Prof. Dr. İbrahim KELEŞ
Prof. Dr. Haydar SUR
Prof. Dr. Sefa SAYGILI
Prof. Dr. İbrahim BALCIOĞLU
Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP
Yrd. Doç. Dr. Vehbi ALTUNÇUL
Av. Adalet Canlı AKBAŞ
Av. Arzu BESİRİ
Arif ÇİFCİ
Muhammet ÖZTABAK

İdare Yeri
Nuruosmaniye Cd. No 17/1
Cağaloğlu - İSTANBUL
T 0212 527 16 83
F 0212 522 84 63
www.yesilay.org.tr
dergi@yesilay.org.tr

Grafik - Tasarım
stepajans@stepajans.com.tr

Baskı
Cemre Ofset
0212. 544 85 19

Yayın Türü
Sürekli İSSN 1330-3950
Yurtiçi Abonelik, Yıllık 60 TL
Yurtdışı Abonelik, Yıllık 120 TL
Posta Çeki 1054174 Sirkeci - İST

Yeşilay Dergisi, devletin tüm sorumlu mercilerine muntazaman ulaştırılmaktadır.
Dergide yayınlanan makalelerin fikri sorumluluğu yazarlarına aittir.

KUMARLA MÜCADELEYİ UNUTMAYALIM

Alkol, Sigara, Uyuşturucu derken bağımlılıklarla mücadelede Kumar unutulmaması gereken bir tutku olarak toplumumuzda yaralar açmaya devam etmektedir. Birçok yuva kumar tutkusunun açtığı yaralarla sönmüştür, yıkılmıştır. Ülkemizde bazı kumar tutkunları o kadar ileri gitmişlerdir ki "Ramazan ayı kumar ayı" diyecek kadar haddi aşip sahura kadar kumar oynamayı marifet sayarak bunu alışkanlık haline getirmişlerdir.

Yeşilay olarak daha küçük yaşlardayken teşvik edilen kumar alışkanlığıyla mücadele temel çalışma alanlarımız arasındadır. Bu nedenle bu sayımızda kumar ve oluşturduğu bireysel ve toplumsal zararları vurgulamaya çalıştık.

Bu sayı, Prof. Dr. Burhanettin Can'ın "Kumar: Kaybettiren Kazanç" adlı yazısı ile başlıyor. Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Aydın sosyal olarak kumarı bizlere anlatıyor. Röportajlarda Yard. Doç. Dr. Selman Dursun "Kumar ve Şans Oyunlarının Ceza Hukuku Boyutu" hakkında bizleri bilgilendiriyor. Yeşilay Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Sefa Saygılı uzmanlık alanı olan Psikiyatride yaşadıklarından aktardığı yazının hepimizi etkileyeceğine inanıyorum. Balıklı Rum Hastanesi Vakfı Anatolia Bağımlılık Tedavi Kliniği Şefi Doç. Dr. Ö. Ayhan Kalyoncu'nun "Kumar Bağımlılığı ve Tedavisi" yazısında da kumar bağımlılığının tedavisinin ne kadar zor olduğuna değiniliyor. Dergimiz hazırlayanları bu sayıda da birbirinden değerli isimlerle röportajlar yapıp, makalelerini dergiye taşıdılar.

Kültür Sanat ta kitap doktoru ve Süleymaniye Kütüphanesi eski müdürü Dr. Nevzat Kaya ile röportaj, Mario Puzo'nun "Baba" romanı ve Dostoyevski'nin "Kumarbaz" kitabının tanıtımları yer alırken, baklavalarının yanı sıra Antikçağ eserleriyle ünlü Gaziantep'in bilinmeyen yönleri de tanıtıldı.

Basın açıklamalarımız, Milli Piyango Okullarının isimlerinin değiştirilmesi için açılan dava dilekçeleri, Yeşilay etkinlikleri ve şubelerimizin haberleri dergimizin son sayfalarına doğru sizlerle buluşacak. Yeşilay'ın Ana Sponsoru olduğu "Sağlıklı Yaşam, Sağlıklı Çevre İçin Türkiye Turu"na çıkan Bisikletçi Cemal Azmi Başkaptan'a da iyi yolculuklar dileriz.

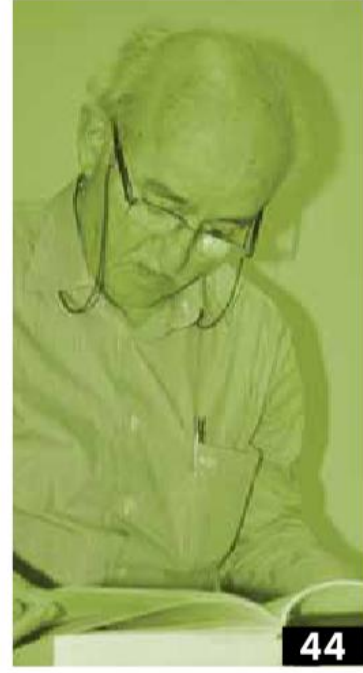
Gençlerin ve çocukların, kumarla tanışmayacağı sağlıklı ve temiz bir toplum dileğiyle...

Prof. Dr. İbrahim KELEŞ

Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Sekreteri

İÇİNDEKİLER

Ekim 2011

Istanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim üyesi
Yrd. Doç. Dr. Selman DURSUN ile

Kumar ve Şans Oyunlarının Ceza Hukuku Boyutu

hakkında konuştuk...

Röportaj: **Ayşenur SALDIRAN - Musa KAMA**

Hocam öncelikle kumar ve şans oyunlarına ilişkin ceza hukuku düzenlemeleri hakkında kısa bir bilgi verebilir misiniz?

Bu konuda çeşitli kanunlarda düzenlenmiş birçok suç tipine rastlamak mümkün... Milli Piyango İdaresine ilişkin mevzuatta, at yarışlarına ilişkin kanunda, futbol ve diğer spor müsabakalarındaki bahis ve şans oyunlarına ilişkin düzenlemede ve benzeri kanunlarda ilgili faaliyetlere dair belirlenen kurallara aykırı birtakım fiiller suç olarak öngörülmüş.

Ancak özellikle kumardan söz edilince ve doğrudan şans oyunları tartışma konusu olduğunda öne çıkan üç temel düzenleme mevcut. Bunlardan birincisi Türk Ceza Kanunu'nun 228. maddesinde düzenlenen kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçu, ikincisi Kabahatler Kanunu'nun 34. maddesinde öngörülen kumar oynama kabahatidir. Üçüncüsü ise kamuoyunda ve uygulamada çok da bilinmeyen, fakat zaman

zaman tartışma konusu olan bir düzenleme, 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanun'dur. Bu Kanun, oyun alet veya makinelerinin ithalinden, imaline, çalıştırılmasına ve hatta bulundurulmasına kadar kapsamlı bir yasak içeriyor ve bu yasağa aykırı davranılmasını suç olarak ceza yaptırımına tabi tutuyor...

Şans oyunlarını nasıl tanımlıyorsunuz, şans oyunları ve kumar arasındaki ayrım nedir? TCK'da kumar suç sayılırken, bugün kattığımız konferansta da değinildiği gibi, şans oyunlarının güvenilir bir şekilde sunulması mı bu sektörü kumardan farklı kılıyor?

Şimdi biraz önce bahsettiğim düzenlemelere baktığımızda şans (talih) oyunlarını, kumarı da içine alan bir üst kavram olarak düşünmek mümkün. Aslında TCK kumar kavramından ne anlaşılması gerektiğini 228. maddenin son fıkrasında açıklamış. Burada şans-

tan başka özellikle kazanç amacının varlığı, kumarı belirgin kılan önemli bir unsur...

Ayrıca vurgulamam gerekir ki, TCK'da suç sayılan kumar oynamak değil, kumar oynanması için yer ve imkân sağlanması, yani kumar oynatmak suç... Kumar oynama fiili ise Kabahatler Kanunu'nda idari para cezası ile yaptırım altına alınmış.

Yani organizasyon suç teşkil ediyor?

Evet, organizasyon; Kanunun ifadesiyle yer ve imkân sağlamak hapis ve adli para cezasıyla cezalandırılıyor. Çocukların kumar oynaması için yer ve imkân sağlanması halinde ise ceza bir katı oranında artırılıyor. Tüzel kişiler için de güvenlik tedbiri uygulanıyor.

Dediğim gibi Kabahatler Kanunu'nda kumarın oynanmasına ilişkin bir düzenleme var ve kumar oynayan kişiye 100 TL (yapılan artırımlarla 2011 yılı için 154 TL) idari para cezası veriliyor.

TCK'da Suç Sayılan Kumar Oynamak Değil, Kumar Oynanması İçin Yer Ve İmkân Sağlanması, Yani Kumar Oynatmak Suç!

Kumardan elde edilen gelire de el koyuyor.

Son zamanlarda langırt vb. oyunlar nedeniyle ceza verildiğine dair haberler görüyoruz. Bunlar da kumar mı?

Evet, bu konuda birtakım haberler çıkıyor, hatta televizyon programları da yapıldı. Şimdi biraz önce bahsettiğim düzenlemeler doğrudan kumara ilişkin olanlar. Başta da söylediğim gibi langırt vb. oyunlar için çıkarılmış özel bir kanun var; 1072 sayılı. 1968 yılında kabul edilmiş. Rulet, tilt, langırt ve benzeri oyun alet ve makineleri hakkında bir kanun. Bunları da genel olarak şans oyunları kapsamında değerlendirebiliriz. Tekrarlamak gerekirse, Kanun bu oyunlara ilişkin aletlerin bulundurulmasını, çalıştırılmasını, yurda sokulmasını yahut imal edilmesini yasaklamıştır. Yasağa aykırı davranmayı da suç olarak düzenlemiştir.

Bu suç için öngörülen ceza o kadar da hafif bir ceza değil. 1 yıldan 5 yıla kadar hapis ve ayrıca adli para cezası verilmesi söz konusu. Bir karşılaştırma yapılacak olursa, kumar oynatma suçundan daha ağır bir suç. Kumar oynatan kişiye 1 yıla kadar hapis ve adli para cezası öngörülmüş iken; burada 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası öngörülmüş. Diğer

suça verilecek cezanın üst sınırı 1 yıl iken, burada alt sınır 1 yıl. Çok ilginç ve orantılılık ilkesi açısından sorunlu bir düzenlemeyle karşı karşıyayız.

Şimdi langırt kumar mı sorusuna gelince, kumarın tanımı zaten Ceza Kanununda yapılmış. Ceza Kanunu uygulamasında kazanç amacıyla icra edilen ve kâr ve zararın talihe yani şansa bağlı olduğu oyunların hepsi kumar sayılıyor...

Konferansta verilen metinde de aynı tanım "şans oyunu" için yapılmış.

Şans oyunları aslında bir üst başlık... Ben onu konferansta özellikle sordum yani buradaki "games of chance" terimi casino, poker gibi oyunların hepsini kapsıyor mu? Anladığım kadarıyla kapsıyor.

Ama bizde kısmen farklı bir durum söz konusu... Çünkü bu rulet, tilt, langırtla ilişkin 1072 sayılı Kanununa baktığımızda, Kanun diyor ki:

TCK 228. maddenin kapsamı dışında kalsa bile, yani az önce söylediğimiz kumar tanımı dışında kalsa bile; umuma mahsus veya umuma açık yerlerde bu oyunlar, kazanç kastı ile oynanmasa dahi suç. Şimdi kumar için mutlaka kazanç amacı olması lazım. Kumar, kazanç amacıyla oynanan, talihe bağlı bir

oyun. Bu oyunlar kazanç amacı olmaksızın, zevk veya eğlenme amacıyla oynansa bile suç sayılmış. Daha doğrusu amaca önem verilmemiş...

Özendirmeye engel olmayı amaçlıyor?

Evet, doğru bunu söyleyebiliriz. Şimdi bu oyunlarda yasak o kadar geniş tutulmuş ki şansa bağlı olanların yanı sıra, maharet isteyen, yani el becerisine bağlı oyun alet ve makineleri de yasaklanmış vaziyette. Bunların otomatik, yarı otomatik, el veya ayakla kullanılıyor olması fark etmiyor. Daha önce de söylediğim gibi ithal, imal, çalıştırmanın yanı sıra bulundurmaya bile suç sayıyor.

Bu bağlamda konuyla ilgili olarak bir Gümrük Müdürlüğü'nün langırt masasının ithalinin 1072 sayılı Kanun açısından durumu hakkında görüş sorulması üzerine mühendis bilirkişilerle hazırladığımız bir raporda, 1072 sayılı Kanunun gerekçesine de değinmiştik. Şimdi bu Kanun, 1968 yılında çıkarılmış. Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki 2008 yılında yeni Ceza Kanununa uyum amacıyla değişiklik yapılmış. Bu yönüyle unutulmuş, kadük hale gelmiş bir Kanun olduğunu da söyleyemeyiz. 2008 yılından önceki düzenlemede, bu suç nedeniyle verilen cezaların ertelenemeyeceğine dair bir hüküm

"Kumar, Kazanç Amacıyla Oynanan, Talihe Bağlı Bir Oyun. Bu Oyunlar Kazanç Amacı Olmaksızın, Zevk Veya Eğlenme Amacıyla Oynansa Bile Suç Sayılmış."

vardı. O kadar katı bir cezalandırma öngörülmüştü. Bu düzenleme eşitlik ilkesine aykırılık sebebiyle birkaç kez Anayasa Mahkemesinin önüne gelmiş, Mahkeme başvuruları reddetmiştir. Mahkeme, 1970 yılında verdiği kararda Kanunun amacıyla ilgili olarak şunları söylüyor: "Hatırlanacağı üzere rulet, tilt, langırt ve benzeri oyun alet ve makinelerini çalıştıran yerler bir ara çoğalıp yaygınlaşmış; hatta birçok kahvelerin birer bölümü bu oyunlara ayrılmış ve özellikle öğrenim çağındaki çocuklar ve gençler okul saatlerinde bile buralara devam eder olmuşlardı. Çocukların ve gençlerin bu gibi yerlerde sömürdükleri, ayartıldıkları ve kumara alıştırdıkları yolundaki eğitimcilerin ve ana babaların haklı sızlanışları, uymaları ve kaygıları git-tikçe artmakta ve sorunun önemle ele alınması zorunluluğu kendini bütün ağırlığı ile duyurmakta idi. 1072 sayılı Yasa işte bu sızlanış ve kaygıların yasama meclislerindeki tepkisinin ve sorunu çözme çabasının bir sonucudur". Dediğim gibi 2008 yılında yapılan değişiklikle erteleme yasağı kaldırıldı. Artık koşullar varsa hapis cezası ertelenebiliyor.

Peki, bu yalnızca langırt, rulet gibi şans oyunları için mi geçerli, milli piyango, kazı kazan gibi oyunlar için durum ne?

Milli piyango, kazı kazan vs. Milli Piyango İdaresi'ne dair mevzuata tabi. Bu oyunlarda ilgili mevzuattan alınan bir yetki ve bu yetki çerçevesinde idarenin bir faaliyeti söz konusu...

Langırt oyunlarının izin alınarak oynanmasında istisna yok mu?

1072 sayılı Kanunda yalnızca Turizm

Bankası Kanunu'ndan söz ediliyor. Bunun dışında bu oyunların hiçbir istisnası yok. Geçmiş yıllarda turizm mevzuatı kapsamında birtakım istisnai düzenlemeler yer alıyordu. Ancak bildiğim kadarıyla hâlihazırda böyle bir istisna da bulunmuyor. Ayrıca Kanun langırtın yanı sıra, rulet, tilt ve hatta benzeri nitelikteki oyun aletleri diyerek kapsamı genişletiyor...

Aslında en esnek davranılabilecek şans oyunları bunlar, ama devlet en katı yasağı da bu oyunlara getirmiş, gerçekten ilginç!

Daha önce de bahsettiğim gibi, bulun-

durmak, çalıştırmak, ithal etmek, imal etmek diye saymış Kanun. Çok geniş. Tabi burada Kanun yer itibariyle göreceli de olsa bir sınırlama yapmış ve bunların umuma mahsus veya umuma açık yerlerde bulundurulmasını veya çalıştırılmasını yasaklamış... Göreceli diyorum, çünkü bu alet veya makinelerin imali ve ithali de yasak olduğu için umuma açık olmayan yerlerde bulundurulması veya çalıştırılma imkânı da zorlaşıyor. Spor kulüpleri, gençlik te-şekkülleri, dernek umuma açık yer sayılır diye de eklemiş.

Hocam bizim üniversitenin bahar

festivalinde bile vardı bunlar.

Bu düzenlemelere baktığımızda olması gerekiyor. Şimdi burada kanunun kabul edildiği tarih itibariyle öne çıkan gerekçelerin, internetin yaygınlaştığı ve çok daha cazip başka oyunların olduğu günümüz koşullarındaki geçerliliği ve kapsamı üzerinde tekrar düşünmemiz gerekiyor. Özellikle kazanç amacı olmaksızın oynanan şans oyunlarının ceza hukukunun ağır yaptırımları yerine, gerekiyorsa idari tedbir ve yaptırımlarla karşılanması, şans yerine yeteneğin hâkim olduğu oyunların ise kapsam dışında bırakılması düşünülebilir.

Şimdi 1072 sayılı Kanunu ele aldığımızda kazanç amacını ve hatta şans faktörünü dikkate almaksızın, doğrudan birtakım oyun aletlerini yasaklamayı hedefleyen bir anlayış hâkim gözüküyor. Kanunun amacıyla ilgili olarak da çocukların ve gençlerin istismarından söz ediliyor...

Peki, aynı gerekçe neden diğer şans oyunlarında, mesela piyango vb. söz konusu olmamış? Neticede devletin aynı politikayla devam etmesi, Anayasada kumar ve benzeri alışkanlıklardan koruma maksadını taşıması gerekmiyor mu?

Kastettiğiniz diğer şans oyunları zaten idare tarafından veya idarenin verdiği izin ve yaptığı denetim çerçevesinde düzenleniyor.

Ama langırt gibi oyunlarda böyle değil...

Evet, burada bir izin prosedürü yok. Daha önce değindiğim turizm mevzuatı dışında...

Burada bir çelişki yok mu?

TCK'daki Kumar Tanımına, Kazanç Amacı Ve Talih Unsurlarına Baktığımızda, Piyango Vb. Faaliyetler De Bu Kapsama Giriyor.

Tabii kanunların yürürlüğe girdiği dönemler, hazırlanmasına yol açan olay veya ihtiyaçlar önemli. Bazen tepki kanunlarına rastlanabiliyor. 1072 sayılı Kanun da bu şekilde değerlendirilebilir. Ayrıca genel olarak kumar oynama ve oynatma fiilleri suç veya kabahat olarak zaten yasaklanmış durumda.

TCK'da kumar oynatma suçu tanımlanırken izin almama belirtilmemiş... Alman Ceza Kanunu'na bakınca izin almama kumar suçunun belirleyici bir unsuru olarak yer alıyor.

Evet, Alman Ceza Kanunu'nda şans oyunlarına ilişkin suçlarda izin alınmamış olması özel olarak vurgulanmış. Bizde bu fiiller esas itibariyle yasak olduğu için izin ancak bir hukuka uygunluk nedeni teşkil edebilir. Dolayısıyla örneğin Milli Piyango İdaresinin ilgili mevzuattan aldığı yetki veya idarenin verdiği izin kapsamında kazanç amaçlı bir şans oyunu düzenlendiğinde, burada kanundan kaynaklanan bir yetkinin veya hakkın kullanılması söz konusu olacaktır. Suç öğretisine ilişkin genel prensiplerden hareketle söz konusu suçun bu nedenle oluşmayacağını söyleyebiliriz.

Hukuk kumar yetkisi veriyor yani?

Belirli çerçevede buna izin veriyor diyebiliriz. TCK'daki kumar tanımına, kazanç amacı ve talih unsurlarına baktığımızda, piyango vb. faaliyetler de bu kapsama giriyor. Ancak dediğim gibi kanuni düzenlemeden kaynaklanan bir hukuka uygunluk sebebi mevcut.

Hukuk düzeni bir bütün olduğu için, TCK'daki kumar düzenlemesini değerlendirirken, diğer kanunlardaki hükümleri de dikkate almak, bütüncül bir değerlendirme yapmak durumundayız.

Devletin asıl amacı finansman sağlamak mı? Yoksa kişileri korumak mı? Sizce devlet, şans oyunu oynayacak bir kitle var, bu kitleye meşru yoldan bir hizmet sunayım maksadıyla mı hareket ediyor?

Bu konuda net bir şey söyleyebilmek için kumarın veya genel olarak şans oyunlarına ilişkin düzenlemelerin tarihi gelişimini araştırmak lazım. Kumar nasıl ortaya çıkmış? Niçin yasaklanmış? Niçin bazı hallerde izin verilmiş? Devletler bunu niçin tekelleri altına almış? Bu noktada kumarın yasaklanmasının ve hatta suç teşkil etmesinin, toplumsal ahlak değerlerini koruma başta olmak üzere çeşitli gerekçeleri olabilir. Nitekim Ceza Kanunumuzda kumar oynatma suçu, genel ahlaka karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Buna karşılık belirli koşullar altında devlet tekelinde veya devletin öngördüğü çerçevede içinde bu faaliyetlerin yapılmasına izin verilmesinin, ekonomik veya sosyal birtakım gerekçeleri aklı gelebilir. Özellikle turizm sektöründe bu saik öne çıkmaktadır. Bunun dışında dediğiniz gibi, bu gibi şans oyunlarına olan yönelimin kontrol altında tutulması, olası istismarların önlenmesi şeklindeki düşünceler de rol oynayabilir.

Anayasamızın 58. maddesinde, "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri

kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır."deniyor. Oysa diğer taraftan birtakım şans oyunları düzenleniyor, bunların reklamı yapılıyor. Burada en azından bir özendirme söz konusu. Anayasa-daki bu madde karşısında sizce bu doğru mu?

Aslında şimdiye kadar konuştuğumuzdan az çok bu sorunun cevabını vermiş olduk. Şimdi, tekrar düşüncümüzde kumar oynama ve oynatma esas itibariyle yasaklanmış, adli ve idari cezalarla karşılanmış vaziyette. Hatta çocuklara kumar oynatma için daha ağır bir ceza tehdidi öngörülmüş. 1072 sayılı Kanunun katı cezalandırma sistemi ortada. Ayrıca bu Kanunun çıkarılma gerekçeleri de yürürlük tarihindeki gelişmeler itibariyle çocukları ve gençleri koruma. Buna karşılık izin ve denetim altında düzenlenen birtakım şans oyunları da söz konusu ve bunun gerekçelerini biraz önce açıklamaya çalıştık. Tabii bunlar ceza hukuku araçlarına başvurarak alınan tedbirler. Bunun dışında başka hukuk dallarında, özellikle idare hukuku kapsamında kolluk tedbirleri de mevcut. Hukukun dışında da başta eğitim politikası kapsamında olmak üzere alınabilecek tedbirler bulunuyor. Diğer taraftan medyanın, sivil toplum kuruluşlarının da bu konudaki rolü önemli... Eğer bir eksiklik veya yanlışlık söz konusuyla, bilimsel temelde özellikle sosyolojik araştırmalar desteğinde kamuoyunda gerekli tartışmalar yapılarak, sonuçta farklı bir yaklaşım benimsenebilir.